

หนังสือกฎหมายไทย และ แหล่งสะสม

นางสาวทัศนีย์ ถาวร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2515

000944

I 15782587

THAI LEGAL LITERATURE AND COLLECTIONS

Miss Tasana Taworn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Library Science
Graduate School
Chulalongkorn University

1972

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
.....
.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

.....
.....
.....

ประธานกรรมการ

.....
.....
.....

กรรมการ

.....
.....
.....

กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย อาจารย์จิตตรา ประณีต

หัวข้อวิทยานิพนธ์   หนังสือกฎหมายไทยและแหล่งสะสม
ชื่อ   นางสาวทัศนีย์ ถาวร   แผนกวิชา   บรรณารักษศาสตร์
ปีการศึกษา   2514

บทคัดย่อ

หนังสือกฎหมายไทยมีวิวัฒนาการมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ยังไม่รุ่งเรืองเท่าที่ควร หนังสือกฎหมายเก่าที่ตกทอดมาถึงปัจจุบันมีจำนวนน้อย ทั้งหนังสือใหม่ ๆ ก็ไม่ค่อยมีการผลิตขึ้น ส่วนการเก็บหนังสือในห้องสมุด เฉพาะทางกฎหมายและห้องสมุดทั่วไปที่มีหนังสือกฎหมาย ยังไม่มีระบบการจัดหมู่ที่คิดขึ้นสำหรับการจัดหนังสือกฎหมายไทยโดยเฉพาะ เท่าที่ไช้กันมักเป็นระบบของต่างประเทศซึ่งมีรายละเอียดของหมวดหมู่ต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกับหนังสือกฎหมายไทยซึ่งห้องสมุดมีอยู่ นอกจากนี้ในด้านการอ้างอิงกฎหมายซึ่งมีความสำคัญต่อการเขียนและการค้นคว้าของนักกฎหมายและบรรณารักษ์ก็ยังไม่เป็นแบบแผนเช่นกัน

ผู้เขียนจึงทำการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้โดยการวิจัยจากเอกสาร สัมภาษณ์บุคคลในวงการกฎหมายและผู้ผลิตหนังสือกฎหมาย กับสำรวจห้องสมุดเฉพาะทางด้านกฎหมายกับห้องสมุดอื่นที่มีหนังสือกฎหมายเป็นจำนวนมาก รวม 11 แห่งด้วยกัน

ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า สาเหตุที่หนังสือกฎหมายไทยเก่า ๆ หายากนั้น เพราะความชำรุดของหนังสือประการหนึ่ง และการทำลายหนังสือในการยกเลิกกฎหมายเก่าครั้งรัชกาลที่ 1 กับขาดความเอาใจใส่เก็บรักษาหนังสือกฎหมายเก่าอีกประการหนึ่ง ความขาดแคลนหนังสือกฎหมายในปัจจุบันเนื่องจากผู้เขียนมีงานประจำมาก ไม่ค่อยมีเวลาพอที่จะค้นคว้า ค่าตอบแทนในการเขียนหนังสือน้อย ไม่คุ้มกับความพยายาม เวลา และค่าใช้จ่ายในการค้นคว้า และสังคมไม่ได้ให้ความยกย่องเป็นพิเศษต่อผู้เขียนตำรากฎหมาย จึงไม่ก่อให้เกิดกำลังใจในการเขียน นอกจากนี้ตลาดจำหน่ายยังแคบ ผู้ใช้หนังสือกฎหมายมีจำนวนจำกัด การที่จะเผยแพร่และปรับปรุงคุณภาพด้านการพิมพ์จึงทำได้ยาก ทั้งการผลิตหนังสือกฎหมายยังขาดความสนับสนุนจากหน่วยราชการและสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ด้านแหล่งสะสมหนังสือกฎหมายยังอยู่ในระยะเริ่มแรกของการฟื้นฟู ดังนั้นขนาดของหนังสือในห้องสมุดจึงยังไม่มากนัก และยังไม่มียระบบการจัดหมู่ที่คิดขึ้นสำหรับกฎหมายไทยโดยเฉพาะ เท่าที่ไช้กันอยู่เป็นระบบที่คิดขึ้นสำหรับหนังสือกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งมีลักษณะต่างจากหนังสือกฎหมายไทยมาก

ขอเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ คือ สถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายกับห้องสมุดกฎหมาย ควรร่วมมือกันในการแสวงหาและเก็บรักษาหนังสือกฎหมายเก่าของไทย และสนับสนุนการผลิตหนังสือกฎหมายใหม่ที่มีคุณภาพดีโดยให้มีครบถ้วนทั้ง ครอบคลุมกฎหมาย คำพิพากษาศาล ตำรา หนังสืออ้างอิง และวารสาร พร้อมทั้งหาทางเผยแพร่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ห้องสมุดกฎหมายควรร่วมมือกันในการปรับปรุงบริการและงานเทคนิคของห้องสมุด เช่น แต่ละแห่งเก็บหนังสือกฎหมายเฉพาะด้าน ร่วมกันทำ สหบัตร บรรณานุกรม ธรรมนูญกฎหมาย และวารสารกฎหมาย และให้มีการยืมระหว่างห้องสมุด นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงระบบการจัดหมู่หนังสือกฎหมายที่น่าสนใจของต่างประเทศเพื่อ เป็นแนวทางสำหรับ บรรณารักษ์ในอันที่จะนำมาดัดแปลงใช้กับหนังสือกฎหมายไทย และเสนอแบบการอ้างอิงกฎหมายไทย ไว้วาง

Thesis Title   Thai Legal Literature and Collections

Name   Miss Tasana Taworn   Department Library Science

Academic year   1972

ABSTRACT

Thai legal literature has long been the mainspring of legal education and one of the pillars for the legal profession in Thailand, yet it has not developed as well as it ought to have been. Very few old books survive the long years of use and fewer new ones are being produced. There is no proper classification scheme for them. Law libraries and general libraries use the classification schemes designed for foreign law materials: thus they do not harmonise well with the Thai law materials. Besides, there is no uniform citation system in Thai legal literature.

The present thesis is designed to remedy some of the defects in the Thai legal literature enumerated above.

The research methods used in this thesis are: documentary research; interview jurists and law book producers; and survey law libraries and general libraries with large collections of law-books.

The thesis concludes that:

- (i) the causes of the scarcity of old law books are: the decay of the law books themselves; the law books are practically spoiled when they are no longer in use, and there is evidence for lack of care of law materials everywhere.

(ii) the causes of scarcity of new books are: the authors do not have time for writing; the royalty for writing is so low that it is not even enough for the expenses for preparing the material themselves; there is no special consideration nor promotion for text writers; moreover, the market of law book is limited and the government gives no aid in law book production. Law libraries have just begun and are still in their infancy. Their collections are not large nor complete.

The proposal is that the institutions charged with law and law libraries (including general libraries that have law materials collections) should co-operate with one another in preserving old law books as well as promoting the production of new ones with high standards, including among them general works of reference such as the Malsburg's Laws of England, or the American Jurisprudence; law reports; legal reference books; and legal periodicals. Law libraries should co-operate among themselves in improving their services and technical processings such as: specializing in subject collection; interlibrary loan; union cataloging and indexing. This thesis also recommends some of the classification schemes and citations which are suitable for Thai law books.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ชานินทร์ ทรัพย์วิเชียร
 ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกาและอาจารย์จิตตรา ประนิช หัวหน้ากองห้องสมุดมหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์ ซึ่งได้ให้ความเอาใจใส่ แนะนำ ตรวจแก้ไขเนื้อหาของเรื่อง และ
 ชักเถลาส่วนต่างแต่จนกระทั่งสำเร็จ นอกจากนี้ยังได้รับคำชี้แจงเรื่องกร่าง
 กฎหมายจากคุณทวี ฤกษ์จำนง รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้รับคำชี้แจง
 และขอคิดเห็นเรื่องการผลิตหนังสือกฎหมายจาก อาจารย์จิตติ ทิงสมบัติ คณบดีคณะ
 นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดร.หยุด แสงอุทัย ศาสตราจารย์พิเศษ
 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาจารย์สง่า ดินะสมิต คณบดีคณะนิติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง คุณสุจริต ถาวรสุข ผู้พิพากษาศาลอาญา ดร.อุกฤษ มงคล-
 นาวิณ อาจารย์ประจำแผนกวิชานิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 คุณคมกฤช วัฒนเสถียร อดีตหัวหน้ากองคุมประพฤติ สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก
 ศาสคดีเด็กและเยาวชนกลาง ร.ต.ท. เสถียร วิชัยลักษณ์ แห่งสำนักพิมพ์นิติเวช
 คุณประพจน์ สุภรัตน์เมธี บรรณาธิการวารสาร "กฎหมายปริทัศน์" และคุณรัตนา
 เขียวสุทธิ แห่งสำนักพิมพ์นิติบรรณาการ กับทั้งได้รับความสะดวกในการติดต่อและคำ
 แนะนำบางประการจากอาจารย์จุฑา กุลบุณย์ อาจารย์ประจำแผนกวิชานิติศาสตร์
 คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากบรรณาธิการ
 ห้องสมุดที่ทำการสำรวจทุกแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณเพ็ญศรี กวยสุวรรณ
 บรรณาธิการห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และคุณมาลี มาลากร
 บรรณาธิการห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภา

ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและความเอื้อเฟื้อของท่านเหล่านี้เป็นอย่างยิ่ง
 จึงขอกราบขอบพระคุณและขอบคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๙
กิตติกรรมประกาศ	๑๑
รายการภาพประกอบ	๑๒

บทที่

1. บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	4
นิยามของคำที่ใช้ในการวิจัย	6
2. ความเป็นมาของหนังสือกฎหมายไทย	10
สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี	10
สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี	12
สมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี	13
สมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี	13
3. ประเภทของวรรณกรรมกฎหมายไทย	28
ตัวบทกฎหมาย	28
คำพิพากษาศาล	41
คำรากกฎหมายและคำอธิบายกฎหมาย	44
วารสาร	44

บทที่	หน้า
4. การผลิตหนังสือกฎหมายไทย	56
แหล่งผลิตหนังสือกฎหมาย	56
คิวบกฎหมาย	56
คำพิพากษาฎีกา	59
คำสอน คำบรรยาย และคำอธิบายกฎหมาย ...	60
วารสาร	69
วรรณกรรมอื่นๆ	70
สภาวะและความคิดเห็นในการผลิตหนังสือกฎหมาย ...	75
5. แหล่งสะสมวรรณกรรมกฎหมาย	87
ประเภทของแหล่งสะสม	87
ขนาดของแหล่งสะสม	91
แหล่งสะสมวรรณกรรมกฎหมายที่สำคัญของไทย ...	92
✓ ห้องสมุดกรมอัยการ	92
ห้องสมุดกระทรวงการต่างประเทศ	93
✓ ห้องสมุดกระทรวงยุติธรรม	94
✓ ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	95
ห้องสมุดศาลจังหวัดเชียงใหม่	96
✓ ห้องสมุดรัฐสภา	97
ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ...	97
✓ ห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	98
✓ ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ...	99
หอสมุดแห่งชาติ	100
ห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภา	100

บทที่

หน้า

6. ระบบการจัดหมู่หนังสือกฎหมาย	102
แนวทางในการจัดหมู่หนังสือกฎหมาย	102
ระบบการจัดหมู่ของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน	105
ระบบการจัดหมู่ของซีดีเคอร์	113
ระบบการจัดหมู่แบบทัศนนิยมของคิวอี	127
ระบบการจัดหมู่หนังสือของมอยส์	133
ระบบช่วยความจำของคาบาคี	142
ระบบของแบสเสท	152
ระบบการจัดหมู่หนังสือกฎหมายในห้องสมุดของไทย	168
7. การอ้างอิงกฎหมายไทย	170
ระบบตัวอักษรย่อในภาษากฎหมาย	171
การอ้างตัวบทกฎหมาย	175
การอ้างคำพิพากษาศาล	181
การอ้างวารสารกฎหมาย	182
การอ้างอิงหนังสือและวารสารกฎหมายไทย	185
8. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	188
บรรณานุกรม	202
ภาคผนวก	211
ประวัติการศึกษา	220

รายการภาพประกอบ

	หน้า
กฎหมายตราสามดวงฉบับหลวง 13ก	
กฎหมายตราสามดวงฉบับตัวเขียนของนายโหมค อมาตย์กุล 18ก	